SURINAAMSCHE COURANT.

No. 7. DINGSDAG DEN 25sten JANUARY. (Ao. 1825.)

PARAMARIBO.

GOUVERNEMENTS SECRETARY
den 21e. Januarij 1825.

Heden heeft de Heer S. M. KLEIN, oud Lid van den *Hove van Policie en Krimineele Justitie dezer Kolonie*, die waardigheid weder aanvaard en den Eed daartoe staande in handen van Zijne Excellentie den Heer Generaal Majoor en Gouverneur afgelegd.

De Secretaris van het Gouvernement,
J. G. RINGELING.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

Getrokken uit de Hollandsche Couranten

OOST-INDIE.

BATAVIA.

Wij hebben reeds vroeger de terugkomst gemeld van den kommissaris van Borneo, Mr. *J. H. Tobias*, die met de bestelling der zaken op Banjermassing, zijne belangrijke zending had besloten, omtrent welke wij hoopten meer in het bijzonder eenig verslag te zullen kunnen geven; wij zien ons thans in staat gesteld, aan die belofte te voldoen door de plaatsing van het volgend verslag over Borneo, van eene geachte hand ontvangen:

» Met de Westkust van Borneo (*) werwaarts hij den 2den November 1821 vertrok, begon de commissaris zijne taak. De afloop der expeditie tegen de Chinezen van Mandor en Montrado, en derzelver gelukkige uitslag, onder het beleid en het aanvoer van den Luitenant-kolonel *de Steurs*, bekend zijnde, valt hieromtrent alleen nog te zeggen, dat de resultaten, der tegen de Chinezen genomen maatregelen, voor zoo ver men uit het sints verloopen tijdbestek mag oordeelen, volkomen doen blijken, dat die maatregelen doelmatig zijn geweest. Doch de last, eenen commissaris opgedragen, bepaalde zich niet alleen tot de beteugeling van den moedwil der Chinezen op Borneo; zijne grootste en voornaamste zorg was, het erlangen van nog zoo geheel ontbrekende kennis van land en volk, welke verkrijging tot een maatstaf zoude moeten en alleen kunnen dienen, bij de beoordeeling van de gewigtige vraag of van 's gouvernements uitgebreide bezittingen en betrekkingen op Borneo eenig positief voordeel kon worden verwacht, en of men van de uitbreiding dier betrekkingen, met grond een goed gevolg kon te gemoet zien.

» Tot verkrijging van deze noodzakelijke kennis, besteedde de commissaris den grootsten tijd van zijn verblijf op de Westkust, en werden door hem de binnenlanden van Sambas, Mampawa, Landak, Taijang, Sangoun; Sekadouw, Sintang, Koeboe Simpang, Succadana, en de hoofd-verplijfplaatsen der Chinezen te Mandor en Montrado, zoo veel zulks mogelijk was, bezocht. Volgens zijne bevinding was de lage alluviale grond, die zulk een aanmerkelijk gedeelte van de kust van Borneo beslaat, ten uiterste geschikt voor de rijstteelt; en niet minder de hoogere beddingen en landen, waar bovendien, de weinige pogingen, die van tijd tot tijd waren in het werk gesteld, om andere producten dan koffij, peper, katoen en andere aan te kweken, de geschiktheid van den grond voor die kultuur volkomen bewezen.

» Hij vond wijders de bekende omstandigheid bevestigd, dat ook de Westkust van Borneo overvloeit van een aantal andere voor den handel geschikte voortbrengselen, als rotting, dammar, was, cajoe garoe, vogel-

(*) De Westkust van Borneo, eigentlijk het aloude rijk van Succadana, werd in 1778 door den Sultan van Bantam aan het gouvernement afgestaan. Eenige jaren heeft hetzelve een etablissement op Pontianak gehad, doch dat etablissement is als te kostbaar opgebroken.

Bij de eerste vestiging der O. I. C. was Succadana een belangrijke handelplaats.

kestjes en andere; hij vond bosschen vol van het kostbare en duurzame ijzerhout, en andere boomen tot den aanbouw van vaartuigen bij uitnemendheid geschikt; hij overtuigde zich, dat de stranden langs de kust en naburige eilanden vol waren van agar agar, tripang en zelfs paarlen opleveren; hij trof de schoonste rivieren aan, die men zich kan verbeelden, tot diep in het land bevaarbaar, zelfs voor groote vaartuigen (†). Hij bespeurde eindelijk, dat goud inhoudende grond, vooral in de binnenlanden, niet verminderd; dat ook andere landen, buiten Landah, met diamantmijnen waren gezegend.

» In het kort, de kommissie vond, zoo veel voorwerpen van handel, zoo vele voorwerpen van behoeften voor andere landen, en zulk eene gelegenheid tot gemakkelijken afvoer derzelve, dat hij, ondanks de vermeerdering van handel, die men sedert onze vestiging op Pontianak en Sambas in 1818, had mogen ondervinden, zich zoude hebben moeten verwonderen, dat zoodanige afvoer niet grooter was, ware het niet dat hij op zijne reizen, ook de ongelukkige overtuiging had opgedaan, dat het gros der bevolking onder een, met alle welvaart strijdend despotismus gebukt ging; dat alle ontwikkeling van de phijsieke krachten van land en volk volstrekt verhinderde, en dat door knevelarijen van allerlei aard, de afvoer van producten volstrekt werd geëntraveerd.

» De ellendige toestand van de oorspronkelijke bewoners van Borneo, de Dajakkers, trok in het bijzonder de aandacht van den kommissaris.

» Bij het gezigt dezer bijna naakte menschen, bij het bezoeken hunner ellendige woningen, bij het vernemen hunner der menschelijkheid onterende zeden en gebruiken, en vooral bij het gadeslaan hunner betrekkingen, slaafsche onderwerping aan hunne meesters, de mahomedaansche prinsjes, waarvan echter een groot gedeelte bij eenige weinige uiterlijke vorderingen en plegtigheden van dien eerediensten, nog een aantal barbaarsche gewoonten van hunne voorvaderen, de Dajakkers hebben behouden; bij de eerste bemerking van dit een en ander, zoude de oppervlakkige beschouwer welligt genoopt worden, om aan eenen overgang van het menschen tot het dieren ras te gelooven; doch indien men in de kennis van dit talrijk gedeelte onzer natuurgenooten verder zoekt door te dringen, en hen zonder vooroordeel meer van nabij zoekt gade te slaan, dan ontdekt men een slechts ontwikkeling vorderend gezond verstand en juist oordeel; en de menschenvriend juicht, dat hij hen met elken anderen bewoner van dezen Archipel mag gelijk stellen, en betreurt slechts, dat voor hunne zedelijke beschaving, waartoe aanvankelijk eene zachte en billijke regering moet leiden, nog nimmer eenige poging is te werk gesteld.

(*Het vervolg in onze aanstaande.*)

(†) De grootste rivier van Borneo is ontwijfeld de linker-arm van de Pontianaksche rivier, eigenlijk de Kaponas ook de Lawa genaamd. De schoener *Lucifer* is die rivier tot Sintang opgevaren, zeer zeker een afstand van 120 Eng. mijlen regt O. en W. van zee; aldaar behoudt dezelve eene diepte van 6 tot 11 vademen. De gezaghebber *Hartman* en de heer *Gronovius* zijn dezelve nog twaalf dagen verder op geweest tot Selimban, wanneer zij, zeer zeker het middenpunt van het eiland van het O. tot het W. waren gepasseerd.

EDICTALE CITATIE.

Uit krachte van het appointement van dagvaarding bij Edicte *ad valvas Curiæ* in dato 18e. Januarij 1825, verleend door den *Hove van Civiele Justitie der Kolonie Suriname*, op de Rekweste van H. A. BUHK, en J. H. MASMAN Jr. in relatie als door nu wijlen J. PETZOLDT bij deszelfs testamentaire, dispositie gesubstitueerde in alle zijne kwaliteiten, en in die relatie beherende den Boedel wijlen J. H. SCHRAMM waarin nu wijlen J. PETZOLDT is geweest Executeur. — Impetranten van Edictale Citatie.

Zoo worden door mij Ondergeteekende de Eerste Exploicteur dezer Kolonie bij openbare Edicte *ad valvas Curiæ* gedagvaard; gelijk ik dagvaard bij dezen, alle binnenlandsche Crediteuren van opgemelde Boedel J. H. SCHRAMM, ofte elk en een iegelijk die sustineeren eenige actie of pretentie ten lasten

voornoemde Boedel te hebben, omme te compareeren ter eerste geprivilegeerde Rolle van den *Hove van Civiele Justitie* welke zal gehouden worden in de maand Maart 1825, ten einde aldaar als Crediteuren of anderzints bekend te maken en hunne pretentien den rechten voldoende te verifieeren, ten einde de impetranten qq. na accoord bevinding daar aan kan voldoen, ofte wel anderzints hunne actien tegen de impetranten qq. binnen den tijd van zes weken te justificeren, op poene dat bij faute van dien, ofte bij non comparitie aan de defaillanten zal geimponeerd worden een *perpetium silentium* ofte eeuwig stilzwijgen tegen de impetranten qq. ofte wel in cas van contradictie te procedeeren als na rechten.

En op dat niemand hiervan eenige ignorantie zoude kunnen of mogen pretendeeren, heb ik deze gepubliceerd en geaffigeerd aan *Paramaribo dezen* 21 *Januarij* 1825.

N. L. BRAAM.
1ste Expl.

EDICTALE CITATIE.

Uit krachte van de acte tweede default met admissie tot een derde daging in dato 7 Januarij 1825 verleend door den *Hove van Civiele Justitie der Kolonie Suriname*, aan C. L. WEISSENBRUCH en G. B. WEISSENBRUCH in kwaliteit als bereddenaren van den Boedel en nalatenschap van wijlen FILIPPO CARLO FRANCESCO CASALI zich gewoonlijk geadscribeerd hebbende F. CASALI impetranten van Edictale Citatie.

Zoo worden door mij Ondergeteekende Eerste Exploicteur dezer Kolonie voor de derde maal bij deze openbare Edicte *ad valvas Curiæ* gedagvaard, gelijk ik dagvaard bij dezen alle binnenlandsche Crediteuren van dezelve FILIPPO CARLO FRANCESCO CASALI, en verders allen een iegelijk dewelke zouden vermenen eenige actie of pretensie van wat aart en natuur zulk ook zoude mogen zijn, ten lasten denzelven Boedel te hebben, omme te compareeren ter geprivilegeerde rolle van den *Hove van Civiele Justitie* alhier, welke gehouden zal worden op Vrijdag den 4 Februarij 1825, ten einde de impetranten qq. te zien dienen van acte tweede default en derde daging.

En op dat niemand hier van eenige ignorantie zouden kunnen of, mogen pretendeeren, heb ik deze gepubliceerd en geaffigeerd alhier aan *Paramaribo dezen* 21 *Januarij* 1825.

N. L. BRAAM.
1ste Expl.

ADVERTISSEMENTEN.

TRANSPORTEN.

Den 17e. Januarij 1825. Eerste Exploicteur, aan ISAY ABRAHAMS SENIOR, van de Plantagie *Broederschap*, in rio *Saramacca* No. 142, 144, 146 en 148, tusschen No. 140 en 150.

Idem, Vendue Meester, aan ISAY ABRAHAMS SENIOR, van het Erf aan de *Keizer Straat*, La. B. No. 130.

Den 20e., H. EUSTACE qq. en H. W. KONING qq., aan J. H. ROOSWYK, van ⅛ gedeelte in het blote Erf en daarop staande Steenevoeten, aan de *Kromme Elleboog Straat*.

Den 17e., ISAY ABRAHAMS SENIOR Eerste Hijpotheek, aan Mr. A. VAN ESCH, van de Plantagie *Broederschap* in rio *Saramacca* cum annexis, het Huis en Erf aan de *Keizer Straat*, mitsgaders de volgende 20 stuks particuliere Slaaven, de Wed. DD. ABRAHAMS in eigendom behoorende als: *HAMBURG*, *ABRAHAM*, *JOHANNES*, *JACQUES*, *FREDRIK*, *WILLEM*, *FRANS*, *KATJE*, *KATO*, *DONNETIA*, *FINETTE*, *ROZA*, *TABIA*, *MARIETJE*, *MINERVA*, *ARJAANTJE*, *MARIE*, *SOEKIE*, *SABANA* en *FRANCINA*.

Paramaribo den 24e. Januarij 1825.

C. F. STEINHARD.
B. en C.

Ingevolge Resolutie van het Edele Kollegie van Heeren Kommissarissen tot de zaken van de *Nieuwe Wees Kurateele en Onbeheerde Boedels Kamer*, zal aan CLASINA van BRAAM bij den Heiligen Doop genaamd LOUISE CLASINA van DOLRÉ, als bij Testament benoemde Erfgename worden overgegeven de nalatenschap van wijlen J. G. DOLRÉ.

Paramaribo den 24e. Januarij 1825.

J. DE HEYDER.
Gekw. 1e. Gezw. Klerk.

Publieke Vendue ter KURATEELE KAMER op Vrijdag den 28 de-

zer namiddag om vier uren van diverse goederen, Mans en Vrouwe Klederen, aankomende de Boedels van JOHANNA VAN ALBRECHT, M. N. RIEMERSMA en G. VAN LENNEP COSTER.

Voorts een Scheeps Sloep, aankomende den Boedel F. GAASWYCK.

Een vier riems opgeboeijd Corjaal en een zes riems onvoltooijde dito met 50 stuks nieuwe Knien, aankomende den Boedel H. C. VAN WOLFF.

Alsmede 15000 Cingels en 100 stuks Copie en Waane Planken van de Houtgronden *La Recource* en *Sonette*, aankomende den Boedel E. M. SCHELKES.

En laastelijk de navolgende Slaven als:
Een Negerin genaamd SINA.
Idem „ „ DIANA met haar Zoon ARNOLD.
Idem Neger Jongen genaamd RISICO.
Idem „ „ „ AZOR.
aankomende den Boedel D. DYK.

Paramaribo den 24e. Januarij 1825.

J. DE HEYDER·
Gekw. 1e. Gezw. Klerk.

N. L. BRAAM Eerste Exploicteur dezer Kolonie, zal ten overstaan van de Wel Edele Gestrenge Heeren Raden, op Vrijdag den 28e. Januarij 1825, ter Kastelenije van het Hof van *Civiele Justitie*, bij Executie verkoopen:

De Plantagie *Killensteijn*, gelegen aan rio *Commewijne* tusschen de Plantagien *Nut en Schadelijk* en *Monsoucie*, aankomende den Boedel nu wijlen JOHANNA CHRISTINA CANCRYN eerst Huisvrouw van B. VAN VELSEN en daarna Echtgenote van C. JULIAANS.

Zijnde de Inventaris, Kaart en Warrand van gemelde Effect ter visie ten Kantore van den eersten Exploicteur.

Paramaribo den 19e. Januarij 1825.

HET KANTOOR DER GEMEENE WEIDE EN LAND-TAXE.

De *Ontvanger* brengt ter kennis aan de respective *Ingezetenen*, dat na ulto. dezer maand, geene Opgaven van Huizen aan *Paramaribo* gelegen of onder ressorte van dien, als mede van Rijtuigen, Paarden, Wagens en Karren, Ezels en Hoornbeesten, zullen worden aangenomen; en dat, na, dien tijd de boetens in aanmerking zullen komen; als ook na den 31ste Maart, wanneer het verschuldigde niet behoorlijk aangezuivert zal zijn; alles ingevolgen de *Publicatie* in Ao. 1806, geëmaneerd en in 1812 gerenoveerd.

Paramaribo den 20e. Januarij 1825.

L. WETZLER.
Ontvanger.

De geannonceerde verkoop van Slaven aankomende Mevrouw de Wed. J. H. DEL CASTILHO, zal voortgang hebben op Woensdag den 26e. dezer des namiddags ten vier uren, in het Huis op de hoek van de *Heeren* en *Oranje Straaten*, zijnde dezelve van heden af aan des morgens van 8 tot 12 en des namiddags van 4 tot 6 uren ten Huize van den Heer RL. DEL CASTILHO in de *Saramacca Straat*, en op den dag der verkoop ter verkoop plaats te bezigtigen.

Paramaribo den 24e: January 1825.

FREDK. TAUNAY qq.
E. REYNS qq.

De ondergeteekende is voornemens binnen kort deze Kolonie te verlaten.

Paramaribo den 13e. Januarij 1825.

G. P. C. VAN HEECKEREN.

Aangebragt met de laatst gearriveerde Schepen, en te bekomen bij den ondergetekende de volgende goederen, als diverse zoorten Provisien, Aardappelen in manden, Moot-Zalm, Ketting Saucijsjes ¼ en ½ tonnen Vleesch en Spek, &c. &c. diverse Neger Jassen, Hoeden en Neger Buizen, diverse fijne Wijnen, Keulsche en Schiedammer Genever, Wijn Azijn in Pullen en Oxhoofden, Seltzerwater, Kaarsen van 6 en 8 in 't Pond en veel meer andere goederen.

Paramaribo den 24e. Januarij 1825.

M. KATZ.

Kaptein A. AHLERS voerende het Schip *Aurora*, zal op den 15e. Februarij e. k. deszelfs Brievenzak sluiten, en de reis naar *Amsterdam* aannemen, verzoeke zijne respective begunstigers hunne Producten bij tijds aan boord te zenden.

Gedrukt te PARAMARIBO ter Gouvernements Drukkerij van de Erven C. L. FUCHS.